

Klimaat

We moeten én
groter én
verder vooruit
denken én ons
snel aanpassen

Marjolijn Haasnoot is wetenschapper klimaatadaptatie en water bij de Universiteit Utrecht en kennisinstituut Deltares en hoofdauteur van het IPCC-rapport.

OPINIE

Klimaat

FOTO WALTER HERFST

We moeten ons sneller aanpassen

De klimaatverandering noopt onder meer tot het verplaatsen van woningen, landbouw en industrie, schrijft *Marjolijn Haasnoot*. Denk groter en verder vooruit.

De boodschap, die maandag werd verkondigd in een nieuw rapport van het klimaatbureau van de VN (IPCC), is helder: klimaatverandering bedreigt mens en planeet. De mogelijkheden om een leefbare toekomst veilig te stellen, slinken snel. Wat nu? Klimaatverandering heeft wereldwijd gevolgen voor mens, natuur en infrastructuur. De helft van de wereldbevolking heeft al te maken met waterschaarste. Ook Europa zal daar meer van gaan merken, met name in Zuid-Europa, maar ook in onze regio. Hittestress zal voor meer slachtoffers zorgen, vooral in dichtbevolkte gebieden. Warmt de wereld met 3 graden Celsius op, dan zal de scha-

de door overstromingen vanuit zee eind deze eeuw vertienvoudigd zijn in Europa. Zelfs al piekt de opwarming tijdelijk boven 1,5 graden Celsius, dan treden er onomkeerbare effecten op. Het IPCC-rapport benadrukt nogmaals de urgentie om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Op die manier kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering beperken, en krijgen we tijd om ons aan te passen. Nieuw in het rapport zijn de 'dominogevolgen'. Daarbij leidt bijvoorbeeld hitte tot droogte, die weer leidt tot bosbranden waardoor water niet meer goed wordt vastgehouden en de kans op een overstroming groter wordt. Ook de grote nadruk op de samenhang tussen mens, natuur en klimaat is nieuw. De natuur kan beter meebewegen als we haar meer bescherming en ruimte bieden -

naast de nodige herstelmaatregelen die we óók moeten treffen. Op die manier kan de natuur gevolgen van de klimaatverandering, zoals overstromingen en hittestress, beperken en helpt ze uitstoot van broeikasgassen, zoals uit verdroogde veengebieden, voorkomen. Het IPCC heeft ook naar oplossingen gekeken die bijdragen aan een duurzame toekomst. Ook in Europa past men zich aan de klimaatverandering aan (adaptatie). Investeren in adaptatie weegt veelal op tegen de kosten van de schade die anders zouden zijn ontstaan en komt bovendien ons welzijn en levensonderhoud ten goede. Adaptie, en de investeringen daarin, zorgen dus niet alleen voor een prettiger leven, het is ook economisch voordeliger. Het rapport bespreekt mogelijkheden om

Met een tegel uit de tuin komen we er niet

ons aan te passen. Zo zijn er waarschuwingssystemen en zouden we meer ruimte aan het water moeten geven, bij de rivieren en in de steden, wat kan leiden tot minder slachtoffers en minder schade bij overstromingen. Vergroening van steden en aangepast bouwen kunnen hittestress beperken. Een efficiëntere opslag van water, en het hergebruik en het vasthouden daarvan kunnen droogte en waterschaarste beperken.

En toch, zouden we alle maatregelen doorvoeren, dan nog is waterschaarste in sommige Europese regio's niet helemaal te voorkomen. Adaptatie heeft grenzen en is nog niet voor iedereen mogelijk. Bovendien, als het klimaat verder en sneller verandert, neemt de effectiviteit van maatregelen af. Daarom moeten we ook kijken naar het voorkomen van bouwen in risicogebieden, zoals op laaggelegen kustzones of op overstromingsvlaktes van de rivier. Ook moeten we ons voorbereiden op het verplaatsen van menselijke activiteiten, zoals woningbouw, landbouw en industrie. Belangrijke belemmeringen voor adaptatie zijn gebrek aan financiën, kennis, maatschappelijk bewustzijn en politiek leiderschap. We kunnen de mogelijkheden voor adaptatie deels zelf beïnvloeden, zeker in een land als Nederland met veel geld en kennis. Maar we moeten ook de ontwikkelingslanden steunen bij hun initiatieven om zich aan de klimaatverandering aan te passen. Daarvoor moeten we én groter én verder vooruit denken. De opstellers van het ICPP-rapport zijn duidelijk: de invoering van maatregelen blijft achter. Tot nu toe gaat het vooral om regionale, sectorale maatregelen zoals het, op beperkte schaal, ophogen van de dijken en de aanvoer van water naar gebieden waar waterschaarste heerst. Er zijn echter grote veranderingen in ons leven, gedrag en infrastructuur nodig om tot klimaatrobuste ontwikkelingen te komen. Daarbij valt te denken aan veel meer ruimte voor water, groen en water in de stad, het niet bouwen in risicogebieden, het vernatten van veengebieden, het telen van andere gewassen.

Andere transities, zoals de energietransitie, horen daar onlosmakelijk bij. Steden zijn hotspots: daar komen de gevolgen van klimaatverandering samen, vooral aan de kust, en daar zijn juist veel mogelijkheden om zich aan te passen aan klimaatverandering, of deze tegen te gaan. We moeten ons veel sneller aanpassen. Dat is nodig om de voortschrijdende klimaatverandering bij te benen. Die gaat sneller dan ooit tevoren. Bedenk, bij iedere graad opwarming krijgen we daar, op de lange termijn, een 'zeespiegelverhoging' van ruim twee meter bij. Daarom moeten we nu innoveren, nu maatregelen nemen en nu verkeerde investeringen voorkomen. Denk aan innovaties voor drijvend wonen.

De komende jaren zijn cruciaal voor onze toekomst. Met her en der een tegel uit de tuin komen we er niet. We kennen de gevolgen van klimaatverandering, er zijn oplossingen, we kunnen nog innoveren. Dan moeten we wel aan de bak: overheid, bedrijfsleven, burgers. Laten we onze mouwen opstropen, opschalen en versnellen om ervoor te zorgen dat iedereen - mens, natuur en ook in andere plekken op de wereld - zich kan aanpassen.

In de Eendragtspolder nabij Zevenhuizen kan vier miljoen kubieke meter water tijdelijk worden opgeslagen als wateroverlast dreigt.